

DMARÍA DUEÑAS

Ce avem
și ce uităm

Traducere din limba spaniolă
și note de Ileana Scipione

POLIROM
2025

María Dueñas, *Misión Olvido*

Copyright © María Dueñas 2021, represented by the
Antonia Kerrigan Literary Agency

© 2013, 2025 by Editura POLIROM, pentru traducerea
în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: © ollyy/Shutterstock.com

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, Bd. Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700505
București, Bd. Gheorghe Șincai nr. 9A, bl. 3A,
sc. A, et. 6, ap. 18, sector 4, 040312, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

DUEÑAS, MARÍA

Ce avem și ce uităm / María Dueñas; trad. din lb.
spaniolă și note de Ileana Scipione. – Iași: Polirom, 2025

ISBN: 978-630-344-154-2

I. Scipione, Ileana (trad.)

821.134.2

Printed in ROMANIA

— Cu ocazia Crăciunului din 1958. Îl anunțai că plecai din Madrid nu știu unde, în căutarea lui Mister Witt.

— Dumnezeule..., a murmurat, surâzând nostalgic. Era primul Crăciun pe care îl petreceam în Spania, făceam cercetări pentru teză. Chiar Fontana îmi propusese să mă ocup de Sender, și aceste investigații – cine-ar fi crezut? – mi-au schimbat profund și definitiv viața. În fine, nu vreau să-ți împui capul cu bătălii melancolice din timpuri imemorabile, spune-mi în ce belele te bagă acum pe tine fostul meu profesor.

Nu i-am răspuns imediat, mai întâi mi-am căutat vorbele potrivite, amestecând zahărul cu lingurița. Nu mi-era prea limpede ce voiam de la el.

— Am terminat clasificarea legatului pe decenii, până în 1950, iar acum încep să mă ocup de textele din etapa California, deja din anii '70, i-am explicat în cele din urmă. Sunt interesante, dar foarte diferite de cele anterioare.

— Mai puțin literare, bănuiesc.

— Așa-i. Textele astea nu se mai preocupă cu prioritate de autori, nici de critică literară, ca până acum, deși în ele continuă să apară și asemenea referiri. În general, sunt texte ce țin mai mult de istorie, de California, mai puțin familiare, și de aceea le cataloghez cu mai mare greutate. În plus, se amestecă date și, uneori, mă pierd, fiindcă am impresia că lipsesc informații.

— Și acum ai vrea să afli dacă eu știu că, într-adevăr, lipsește ceva.

— Așa-i. Și, odată clarificată această chestiune, mi-ar plăcea, din pură curiozitate personală, să mă lămurești, dacă știi, desigur, ce-a determinat această cotitură în cariera lui.

De ce, brusc, literatura a încetat practic să-l mai intereseze și s-a cufundat în chestia asta cu istoria Californiei, ceva în principiu străin de el însuși și de preocupările lui universitare.

Lui Daniel i-a luat ceva timp până să deschidă gura, reflectând asupra răspunsului, cu mâinile lui mari în jurul ceștii de cafea.

— La prima întrebare, dacă lipsesc informații și dacă știu ce s-a ales de tot ce n-ai găsit, nu-i greu să-ți răspund: habar n-am. Am plecat din Santa Cecilia imediat după moartea lui Fontana; după știrea mea, toate hârtiile i-au rămas în universitate și nimeni nu s-a atins de ele până la sosirea ta. De fapt, nici eu nu le-am văzut vreodată decât în biroul lui.

— Cât timp ai stat aici? l-am întrebat pe neașteptate, poate că oarecum indiscretă. Viața privată a lui Daniel Carter n-avea nici în clin, nici în mână cu cercetările mele despre Fontana și cu preocupările lui, dar mă lovise brusc curiozitatea.

— Doi ani și jumătate, mai puțin de trei ani universitari.

— Când era asta?

— Am plecat în 1969, așa că... A socotit la iuțeală în minte și a adăugat: Dumnezeuule, acum treizeci de ani, ce groaznic.

Stătea tolănit în scaunul de piele. Își pusese picioarele lungi unul peste altul și-și ținea cotul stâng pe brațul fotoliului. Purta un jersey albastru-închis. Era relaxat, părea unul dintre aceia care, de atâta du-te-vino prin viață, sunt în stare să se simtă bine în orice loc.

— Cât privește a doua întrebare, ce-a determinat turnura pe care au luat-o cercetările lui Fontana, adevărul e că pot doar să încerc să-ți răspund, deoarece, după atâta vreme, mi-au cam ruginit amintirile. Cred, totuși, că istoria

Californiei a început să-l pasioneze de cum s-a instalat aici și e posibil ca tocmai acestei pasiuni să i se datoreze schimbarea pe care spui că ai intuit-o în scrierile lui. Descoperise o legătură între aceste meleaguri și Spania, pe de o parte, și ceea ce, nu mă întreba de ce, îl pasiona, pe de altă parte.

— Și de ce a venit Fontana aici, de ce a părăsit Pittsburgh-ul?

Și eu mă relaxasem. Datorită locului primitiv ori poate ceștii reconfortante de cafea, am presupus. Sau grație abilității naturale a lui Daniel de a mă face să mă simt bine în prezența lui.

— Pe toți cei care îl cunoșteam ne-a mirat că, după ce petrecuse atâția ani într-un campus așa de mare și de urban ca acela din Pitt, Fontana hotărâse să se mute în acest orașel din capătul opus al țării. Dar avea motivele lui. În primul rând, i se oferise un post de șef de departament, destul de atrăgător. În al doilea rând, tocmai divorțase, ieșise dintr-o relație care îi lăsase un gust amar, iar eu intuiesc că dorea să plece cât mai departe de fosta lui soție.

M-a surprins să aud toate astea, nu-mi aminteam să fi văzut în hârtiile lui Andrés Fontana vreo referire la căsătorii sau divorțuri. Și i-am și spus-o lui Daniel.

— A fost căsătorit pentru scurtă vreme cu o ungueroaică, o profesoară de biologie. Abia dacă am cunoscut-o, dar știu că stătuseră câțiva ani împreună, cu plecări și reveniri, chinându-se reciproc până să decidă să se căsătorească. Pe atunci eu nu mai eram la Pitt, dar, din câte mi-a spus chiar el mulți ani mai târziu, fără să intre în detalii, după doar câteva luni amândoi își dăduseră seama că făcuseră o greșeală.

Aș fi vrut să știu mai multe despre istoria aceea, dar Daniel nu părea să mai dispună și de alte informații.

— Și, cu toate că nu spusese nimănui, a continuat el, poate că se decisese să schimbe aerul, mai ales pentru că sănătatea i se deteriorase. Părea puternic și robust, studenții îl numeau adeseori „taurul spaniol“. Dar avea plămânii afectați, era un fumător înrăit, iar fumul fabricilor din Pittsburgh și iarna nemiiloasă îi făceau tot mai rău. A hotărât, deci, să se mute, să se instaleze într-un loc liniștit, nepoluat și cu climă temperată. Așa a ajuns Andrés Fontana în Santa Cecilia.

— Și tu l-ai urmat...

Din nou mi-am dat seama prea târziu de indiscreția mea, deși aceasta nu părea să-l deranjeze deloc.

— Nu, nu, nici vorbă, m-a contrazis Daniel, schimbându-și poziția. Eu am venit aici abia câțiva ani mai târziu, după ce trecusem și prin alte locuri. După un timp s-a ivit un post interesant aici în departament, Fontana mi l-a propus și, drept urmare, am aterizat aici. Cu toate că, în realitate, voiam să merg la University of California din Berkeley, mi-am zis că asta va fi doar o escală.

Mă uimea tot mai mult spaniola în care se exprima Daniel, puțini vorbitori nativi ai limbii mele ar fi folosit verbul „a ateriza“ pentru a vorbi despre un destin profesional.

— Și, până la urmă, ai ajuns la Berkeley?

— Mă rog, de fapt, totul a luat o turnură pe care nimeni nu o prevăzuse... Ca să n-o mai lungesc, cert e că n-am ajuns niciodată profesor la Berkeley, iar Andrés Fontana a murit la doi ani și ceva după sosirea mea la Santa Cecilia.

— Chiar atât de bolnav era?

— Deloc. De fapt, aici se simțea mult mai bine.

— Și atunci?

— A murit într-un accident. Daniel a sorbit iar din cafea, apoi a continuat. Era la volanul vechiului său Oldsmobile, pe care îl avea de o sută de ani.

Niciodată nu mă gândisem la un asemenea sfârșit; în mod inconștient, crezusem că Fontana murise din cauze naturale, din pricina vârstei.

Aș fi vrut să-i mai pun și alte întrebări, Daniel părea deschis și dispus să-mi răspundă fără rezerve. În realitate, îmi oferise doar câteva amănunte din viața lui Fontana, dar acestea mi se păreau utile pentru a-i plasa scrierile în timpul și în circumstanțele potrivite, pentru a-l percepe pe profesor în altă lumină. Regretam că nu apelasem la Daniel mai devreme, m-ar fi scutit de multe îndoieli și dureri de cap.

Dar zgomotele din stradă ne-au atras subit atenția și amândoi ne-am întors privirile să vedem ce se întâmpla dincolo de geamurile cafelei. Marea manifestație o deschidea băiatul cu părul împletit în codițe rastafari și cu toba enormă, aidoma unui cântăreț vrăjitor din Hameln alternativ. Îl urma fauna cea mai variată: studenți cu pancarte și megafoane, tinere perechi cu copii în cărucioare, profesori și cetățeni de vârstă mijlocie, elevi de liceu cu baloane colorate, bunicuțe energice, care vindeau tricouri și zbierau ca niște camionagii, și câte un ciudat, mai potrivit la un carnaval sau la defilările unor travestiți.

— Ce zici, mergem? a întrebat Daniel, începând să-și adune cărțile.

Mi-am pus pardesiul, în timp ce el termina de strâns lucrurile, după care a lăsat câțiva

dolari pe masă, nemaiașteptând să vină chelnerul cu nota, și a mâzgălit ceva pe un șervețel.

— În caz că ai nevoie de mine, mi-a spus, întinzându-mi-l.

Am băgat în buzunar cele două numere de telefon (cel de acasă și cel de mobil), mi-am pus geanta pe umăr, iar el și-a aruncat pe umăr rucsacul plin.

— Îți mulțumesc din suflet că mi-ai limpezit una, alta, am spus, în timp ce ne îndreptam spre ieșire.

— Din contră, Blanca, tu mi-ai făcut mie o favoare. Îmi place să-mi evoc bătrânul prieten, să vorbesc iarăși despre el. E sănătos să desfunzi conductele memoriei și să faci, în cele din urmă, pace cu tot ce-a rămas în urmă.

După-amiaza era tot mai mohorâtă; am ieșit în stradă, mi-am încheiat pardesiul și mi-am încrucișat brațele cu putere peste piept, iar Daniel și-a ridicat gulerul jachetei. Vântul ne-a ciufulit imediat părul.

— Știi ceva? a adăugat Carter, zâmbind ușor în barba lui blondă. De n-ar fi mort, Andrés Fontana ar lua parte fără îndoială la acest protest. S-ar fi opus mereu oricărei intervenții aici. Ți-am zis că se plimba adeseori prin Los Pinitos, nu-i așa? Mai ales în ultimele luni, când n-avea habar că sfârșitul îi era aproape.

Mi-a înconjurat umerii cu brațul, în parte ocrotindu-mă de tumult și, în parte, trăgându-mă spre el. În câteva clipe, ne-am trezit amândoi în mijlocul manifestației. Printre strigăte, cântece, lozinci și bubuitul asurzitor al tobei, Daniel a trebuit să țipe ca să-l aud, fără să-și ia mâna de pe umerii mei.

— Fontana obișnuia să spună, pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios, că se plimba pe-aici în căutarea adevărului.